

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Jog-és Államtudományi Kar

Doktori Iskola

**Bírósági végrehajtás és arányos szolidaritás: jogi és társadalometikai
kérdések**

Doktori értekezés

Dr. Sőréné dr. Batka Eszter

Témavezető:

Prof. Dr. habil Birher Nándor Máté

Dékán PPKE-BTK

Budapest

2023.

Bevezetés

A bírósági végrehajtó sosem volt és vélhetően sosem lesz népszerű figura Magyarországon, gyaníthatóan persze ezzel országunk nem egyedi. A létbizonytalanságba került emberek régen is és most is retteghettek tőle, olyannyira, hogy valóságos negatív irodalmi hőssé vált. A bohémek és művészek egykor gúnnyal illették, mint Karinthy, a „nevető bölcs”, ahogy pályatársai nevezték. Róla például feljegyezték, hogy éppen törzshelyén, a Hadik kávéházban biliárdozott, amikor egyszer csak megjelent valamelyik rendszeresen nyakára járó végrehajtó, hogy a foglalást elvégezze, miután otthon nem találta.¹ Karinthy, mikor meglátta így sóhajtott fel: „Foglaljon helyet, kedves barátom, úgy látom már, fiam, maga tőlem fog nyugdíjba menni...”

Ábrányi Emil egyfelvonásos vígjátékot is írt: A végrehajtó címmel, amelynek 1886. február 15-ei premierje² – aligha mondhatni, hogy véletlenül - néhány évvel azután történt, hogy az Országgyűlés elfogadta az 1881. évi LX. törvénycikket a bírósági végrehajtásról. A színdarabban azonban éppenséggel a végrehajtó menti meg a szegény özvegyet a gonosz hitelezőtől, aki a végrehajtás elengedése fejében annak nevelt lányát követeli magának nőül. Bár az is igaz, hogy annak a végrehajtónak ez lesz az utolsó ügye, mivel egyszersmind fel is hagy a mesterségével.³

A végrehajtó szerepel nem egy magyar népdalban is. Például így: „Egzekválni jön a bíró, / utána a végrehajtó /, elviteti az ágyunkat /, utolsó véka búzáinkat.”⁴

A római korban a fizetésektelen adós testére menő végrehajtás kétségtelenül a kor szigorát és az adós gyengébb pozícióját mutatja,⁵ azonban már akkor törvények védték az adóst a hitelezőkel szemben, érezvén azt, hogy egy bizonyos egyensúly tartása elengedhetetlen.

¹Szoták Attila: Karinthy és a végrehajtó, https://tozsdemamor.blog.hu/2011/10/11/karinthy_es_a_vegrehajto?layout=5 letöltve: 2022. 05. 23.

²https://mandadb.hu/dokumentum/583734/brnyi_Emil_A_vgrehaj_16332.pdf letöltve: 2022. 05. 23.

³ Dr. Trócsányi László beszéde, https://www.parlament.hu/naplo40/085/n085_0002.html letöltve: 2022. 05. 21.

⁴<https://www.zeneszoveg.hu/dalszoveg/117905/napdal/igyuk-a-bort-jo-vastagon-zeneszoveg.html>. letöltve: 2022. 04. 20.

⁵Jakab Éva: Gondolatok Pólay Elemér korai tanulmányaihoz: a nemzeti szocializmus és a római jog. Juridpol Fórum, 143.o. http://acta.bibl.u-szeged.hu/70790/1/juridpol_forum_010_002_125-145.pdf, (2022. május 25.)

A teljesítés helyetti adás (*datio in solutum*)⁶ a felek kölcsönös akaratával már igen korán megjelent az ókori Rómában – azaz a feleknek nyitva állt a lehetőség a kötelem tárgyának a megváltoztatására, ha az adós az eredetileg kikötött szolgáltatást nem tudta felajánlani teljesítésre⁷ (*in solutum dare és accipere, pro debito accipere*).

Ám bármennyire nem örvendenek és soha nem is örvendtek - mint az előzőekben felsorolt kitekintésből is tisztán kivehető - a végrehajtók nagy népszerűségnek, mondhatni nevezhetnénk őket a jog „fekete bárányainak”.⁸ Szükség van rájuk, tekintve, hogy az egyedüli lehetséges „alternatíva ennek a funkciónak a reprivatizációja lenne, pénzbehajtás, önbíráskodás.”⁹ A jogalkotó, illetve a jogalkalmazó feladata tehát egyaránt az, hogy a végrehajtást a lehető legemberibbé, ugyanakkor ezzel látszólag ellentmondásosan a leghatékonyabbá és a jogállami követelményeknek a legmegfelelőbbé tegye. Mint ahogyan a büntetőjogi szabadságvesztés és a szabadságkorlátozás a társadalom, az egyén és az állam védelme érdekében nem nélkülözhető, hiszen az igazságszolgáltatás nem humanitárius kérdés, hanem a büntetőrendszer sikere függ tőle, úgy a végrehajtás sem nélkülözhet bizonyos fajta szankciókat, annak érdekében, hogy a jogkövető magatartást kikényszerítsük.¹⁰

Vajon törvényszerűnek kell lennie, hogy a jövőben is ez a negatív tendencia folytatódik tovább a végrehajtó és eljárása tekintetében, vagy van lehetőség a végrehajtói szakma „fehérítésére”?

Értekezés célja, témaválasztásom indoklása

Témaválasztásom elsődlegesen a munkámból ered, mivel a bírósági végrehajtásban dolgozom. Számos negatív személyes tapasztalat ihlette a témát, amely alapja volt annak, hogy felvázoljak, egy olyan lehetséges rendszert, ami Magyarországon, sőt talán a világon is egyedülálló volna. Általános vélekedésként talán le is szögezhető, hogy a végrehajtó, a szükséges rossz, a „minden baj” okozója, mivel a végrehajtást kérő túl későn, költséges és hosszadalmas eljárás révén jut a jogszerű követeléséhez, míg az adós alaptalannak és jogszerűtlennek vélt követelés és eljárás eredményeként, túl korán kénytelen a tartozását akarata ellenére teljesíteni. Manapság másról

⁶ Pólay Elemér: *Datio in solutum*. Miskolc, 1938. 51. p.

⁷ Pólay Elemér: *A kamat a római jogban*. Miskolc, 1943., 112. o.

⁸https://nepszava.hu/1014425_a-jog-fekete-baranya letöltve: 2021. 04. 17.

⁹https://www.parlament.hu/naplo40/085/n085_0002.htm letöltve: 2022. 05. 23.

¹⁰Vókó György: *Magyar büntetés – végrehajtási jog*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2009., 13. o.

sem lehet olvasni, mint a korrupcióról, mely beférkőzött a végrehajtói társadalomba is, mely hallatán az emberek többsége sajnálatos módon, de általánosít és megbélyegez. Úgy vélem, kell valamit tenni, ami alapján az emberek igazságszolgáltatásba vetett hite újra megerősödhet, és beláthatják, hogy az indokolatlanok az aránytalan kedvezmények, az eljárások elhúzásának célzata nem lehet célra vezető eredmény sem az adósok sem a jogalkotó számára. Dolgozatomban a megoldásokra, a kompromisszumokra, az arányosságra keresem a választ, tekintve, hogy az arányosság tiszteletben tartása az elsődleges szempont, melyet a jogalkotónak figyelembe kell vennie¹¹. Javaslatokat teszek egy olyan rendszer alapjainak lefektetésére, mely mind az adósok, mind a végrehajtást kérők érdekeit szolgálhatja. A dolgozatnak azonban nem célja, hogy a végrehajtási eljárás teljes menetét bemutassa, és a lehetséges, a dolgozat során felvázolt rendszert részletekbe menő módon kidolgozza. A dolgozat különös hangsúlyt fektet a kilakoltatáson átesett, reménytelen helyzetben levő adósok megsegítésére. A kutatás a kilakoltatások utáni esetleges lakhatási problémákra próbál lehetséges, komplex megoldásokat találni. A dolgozat történeti részében a végrehajtási eljárás bemutatásának teljessége igénye nélkül, kizárólag arra fektettem a hangsúlyt, hogyan, és mikor jelent meg a kilakoltatás, mint fogalom és annak gyakorlati megvalósítása az irányadó jogszabályokban. A dolgozat sarkalatos pontjának tekintem az emberek közötti megfelelő kommunikáció kialakítását, mely elengedhetetlen feltétele a tudatos gondolkodásnak. Ugyanakkor szükségesnek vélem a végrehajtás bizonyos részeinek átgondolását, esetleges kibővítését, korrekcióját. Úgy vélem, a jelenlegi jogszabályi helyzetben és a kialakult általános, a végrehajtási eljárásokat övező vélekedésben, elkanyarodtunk a végrehajtási eljárások céljától és a téves megítélés eredményeként, elrugaszkodva a valóságtól a szakmai munka tisztelete és megbecsülése háttérbe szorulhatott. Mindez nem segíti a jogkövető magatartás fejlődését, az igazságszolgáltatásba vetett bizalom megerősödését. Egy tisztességes, ám mégis gördülékeny, hatékony eljárás lefolytatásához, különösen fontosnak tartom az arányosságot, mely minden eljárásnál kulcsfontosságú szerepet kellene, hogy kapjon.

¹¹Xenophon Condiates - Alkeme Fotiadou: Szociális jogok az arányosság korában: A globális gazdasági válság és az alkotmányos jogviták, Oxford University Press, New York University School of Law, 2012., 671. o.

Tézisek:

Az kutatási tevékenység célja az alábbi megállapítások mentén került meghatározásra.

1. A bírósági végrehajtók – számos esetben a média negatív közvetítésének köszönhetően – napjainkban egyre rosszabb megítélésnek örvendenek.
2. A kommunikáció, a megfelelő, célzott tájékoztatás hiánya, netán hangulatkeltésből eredő dezinformáció ellenálláshoz vezet. Az eljárások elhúzódnak, az adósok – különösen a fiatalabb (20-30, 30-40 év) korosztály - száma évről-évre növekszik. Az eljárások egyoldalúan eltolódnak, az adósok megítélése privilegizált. A társadalom hangot adó jelentős része a végrehajtókra, mint a „helyzetüket előidéző” személyekre is tekint, és a hatékonyság és eredményesség társadalmi elvárását a profitorientációval keverik össze.
3. A bírósági végrehajtás folyamata nem értelmezhető egyoldalúan, megfelelő hatékonysággal akkor működik a rendszer, ha valamennyi, az eljáráshoz kötődő személy érdekeit szem előtt és az egyes érdekeket egyensúlyban tartjuk.
4. A megfelelő tájékoztatás, a rászoruló társadalom által történő segítése ugyanakkor elengedhetetlen feladat a végrehajtókra,. Úgy kell szakszerűnek, jogszerűnek és empátikusnak lenni, hogy közben törvényesnek, hatékonyak, eredményesnek is kell mutatkozni. Egy végrehajtási eljárás - amellett, hogy nyilvánvalóan a jogkövetés hiánya a végrehajtási eljárás eredője - a legtöbb esetben ellenállásba is ütközik, és az állami kényszer szükségszerűen érvényesül. A szükségszerű kényszer mentén alapvető fontosságúnak tartom, hogy, hasonlóan a Skandináv modellhez, a szociális juttatásokat, rászorultsági alapon kapják az emberek. Az embereket arra kellene ösztönözni, hogy jogkövető magatartást tanúsítsanak - és ennek egyik eszköze a bírósági végrehajtás - ne a segélyre várjanak, hanem találjanak maguknak munkát. Tudatosítva bennük, hogy a rendszer akkor működik jól, ha a társadalom tagjai ebben aktívan közreműködnek.

A tézisek kifejtése:

A téma fő célkitűzése a bírósági végrehajtási eljárás és a Magyarországon működő szociális hálózat (mintegy szolidaritáson alapuló rendszer) összekapcsolása, tekintettel arra, hogy ennek kezdeményezésére a mai napig, mint azt már említettem, nem fordítottak különösebb figyelmet,

irodalmi háttérrel alig rendelkezik. A szociális hálózat bevonása a végrehajtásba sikeresen nem történt meg, holott rendkívül nagy jelentőséggel bírna a bajba jutott adósok részére, amikor a kilakoltatás küszöbén állnak.

Kutatásom során a szolidaritás és a bírósági végrehajtás kapcsolatát különböző nézőpontokból vizsgálom. A javaslatom egy új, lehetséges rendszer kialakítása, amely a végrehajtási eljárásokat egy ésszerűbb és vélhetően hatékonyabban működő szociális rendszerhez is kapcsolná. A rendszer kialakításával a közvetlenül és igazolhatóan nehéz helyzetbe került adósok segítése volna a cél, ami értelemszerűen a végrehajtást kérőkre is hatással lenne. Az eljárások lefolytatását segíthetné, ebből adódóan talán az adósokra is ösztönzőleg hatna. A köznapi szóhasználatban a szolidaritás kölcsönös kötelezettségvállalást, egymás megsegítésének készségét jelenti. Úgy gondolom, a kölcsönösségen van a hangsúly, vagyis egy olyan szolidaritásközösség kialakítása volna a cél, melyben ki-ki a saját teljesítőképessége alapján viseli a terheket, mint például a társadalombiztosítás. Az eljárások során alapvető fontosságúnak tartom a szolidaritás kérdését, azonban szem előtt kell tartani azt, hogy nem kizárólag az adósok, hanem a végrehajtást kérők érdekeit is figyelembe kell venni. Meglátásom alapján az adósok kellő visszhanghoz jutnak a média-, vagy az adósokat megsegítő különböző szervezetek- és állami intézkedések révén, miközben a végrehajtást kérőkről szó nem esik. Mintha az adós által betöltött pozíció önmagában feltétlen védelmet érdemelne és elítéljük azt, aki a követelésének igyekszik érvényt szerezni. Vélhetően mindez annak a kellemetlen, ám valószínűleg sokunk életében már megtapasztalt érzésnek is köszönhető, amikor nem annak van büntudata, aki tartozik, hanem annak, aki azt jogosan visszakéri.

Álláspontom szerint, nem helyénvaló kizárólag az egyik fél érdekét, a másik fél érdeke elé helyezni, azaz csak az egyik fél részére, egyoldalú kedvezményeket biztosítani. Ahogyan a végrehajtási eljárások során is alapelv az arányosság, illetve a fokozatosság, úgy a szolidaritás is arányosan kell, hogy megvalósuljon. Iványi Gábor metodista lelkész szavaival élve: „Ha nem adod azt a másiknak, amit hasonló helyzetben magadnak elvárnál, egy napon talán majd hiába reménykedsz a szolidaritásban.”¹²

¹² Iványi Gábor: Hajléktalanok, Sík Kiadó Kft., Budapest, 1997.

Az arányosság elvét szem előtt tartva, teszek javaslatot egy olyan rendszer kialakítására, mely a behajtásokat hatékonyabbá, gyorsabbá tenné. Megjegyzem egy eljárás rövidebb időn belüli lefolytatása hosszú távon kötelezettek érdeke is volna, hiszen a kamatok növekedése ez által mérsékelhető. A javaslat, többek között, egy olyan online rendszer kialakításában testet öltene, mely bizonyos díj ellenében – mind az ügyvédek, közjegyzők és magánszemélyek között – létrejött szerződések feltöltési kötelezettségét írná elő. Ebből adódóan ennek a rendszernek a szükségessége megértéséhez, elengedhetetlen a végrehajtási eljárásokra vonatkozó büntetőjogi kategóriák ismerete. A rendszer működtetési költsége a regisztrációs díjakból kivitelezhető volna, így az eljárások során számos esetben megvalósuló fedezetelvonás kontrollálhatóvá válna. Mindez az állam, az állam szereplőinek is érdeke, hiszen a gazdaság fehérítése sosem válhat elhanyagolt céllá. A bírósági végrehajtás büntetőjogi vetületében megjelenő fogalmak vezetnek tehát el minket a „Szerződések tára” szükségességének megértéséhez. Természetesen mind az alap, mind a „Szerződések tára” megalkotása hipotetikus, kidolgozásuk egy sokkal komplexebb feladatkör lenne, mely talán későbbi vizsgálat tárgyává tehető a közeljövőben. Itt kívánom megjegyezni, hogy kutatásomat nagymértékben hátráltatta az a tény is, hogy a megkeresni kívánt szervek nem mindegyikével sikerült egyeztetni. Céлом a továbbiakban az érdeklődés felkeltése, a koncepció minél szélesebb körben történő elterjesztése. Alapvető fontosságú azonban az, hogy magát a folyamatot, mely a megalkotásukat ihlette, megismerjük, és a felvázolt gyakorlati, néha talán kissé személyes, de a megértéshez szükséges példákon keresztül, megértjük. Ismételten kiemelném, hogy a dolgozatban felvázolt rendszer egyelőre sematikus vázát képezheti egy jövőbeli, komplexen kidolgozott rendszernek, vagy legalábbis annak kiindulási alapjául szolgálhat. A megvalósulásához természetesen, a megfelelő szervekkel való egyeztetés továbbra is elengedhetetlen feltétel.

Kutatásom során rá kívánok világítani arra is, hogy mely korosztály az, amelyik az eljárásokban a leginkább érintett. Egy keleti és egy nyugati végrehajtói iroda ügyeloszlásait hasonlítom össze évenként a korosztályok figyelembevételével, azon végrehajtói irodákét, melyekben évek óta aktívan tevékenykedem. A vizsgálat során a legfőbb cél az lett volna, hogy Vas megye és Békés megye vonatkozásában végezzek statisztikai kimutatást, azonban számos iroda a tudományos kutatási célt és az abból elérhető eredményeket felmérni nem tudta, adatokat nem, vagy csak részben szolgáltatott, ebből kifolyólag kizárólag a saját irodák adatait használtam fel. Nagyobb számú adattal vélhetően részletesebb kimutatás születethetett volna. A statisztikai adatokból azonban így is szembetűnő, hogy az évek előrehaladtával – mindkét iroda vonatkozásában – a fiatal korcsoportok aránya az érkezett ügyek számára kivetítve rohamosan növekszik. Ezt a tendenciát figyelve elmondható, hogy nem megfelelő az információáramlás, sem a média, sem

a Kormányzat, sem a végrehajtói társadalom részéről. A pénzügyi oktatás ugyanis - különösen, ha az elmúlt két évtizedre visszatekintünk - világszerte egyre fontosabb eszközzé vált a pénzügyi befogadás kiteljesedésének, a fogyasztói jólét növekedésének, valamint a pénzügyi rendszerek stabilitása megerősítése érdekében. A legmarkánsabb a fejlődés e téren a 2007-2008-as pénzügyi válság óta tapasztalható.¹³ Napjainkban számos kormány és társadalmi szervezet foglalkozik komolyan a pénzügyi oktatás fejlesztésével, a fizetési nehézségek kezelésével, mely szükséges, de úgy vélem nem elégséges. A megfelelő pénzügyi oktatás keretében különös hangsúlyt kellene, hogy kapjon a végrehajtási eljárás, legfőképpen annak következményei. Fontos mindez azért, mert azok az emberek, akik ellen végrehajtás indult, amennyiben nem rendelkeznek megfelelő ismeretekkel, a következményeket nehezen mérik fel, azokra nincs rálátásuk. A felmerült gondok miatt számos esetben szoronganak, szomszédaik előtt mindezt szégyenként élik meg, a következményektől való félelem többnyire bénító stressz állapotba sodorja őket, mely tovább súlyosbíthatja az amúgy is nehéz helyzetüket.

A szociális biztonság igénye a történelem fejlődése során számos ponton megfogalmazódik. Jelen van a társadalombiztosítási rendszer során kialakított szolgáltatásoknál, a munkaerő-piaci politikák, a szociális segélyezés, a mikroszintű és területi alapon szervezett szociális ellátórendszer, a gyermekvédelem és a családtámogatási programok megalkotásában. Ez a relatív biztonságérzet azonban elveszik akkor, amikor egy adós egy végrehajtási eljárás során elveszti az egyetlen lakóingatlanát, hiába biztosítja az állam részére az abszolút biztonságként is értelmezhető állapotot, mint valamiféle garantált minimumot. Dolgozatomban különös hangsúlyt kap az Egyház, mely napjainkban egyre nagyobb szerepet vállal az oktatásban és az arra rászorulóknak segítségében. Kitűzött céljaim között szerepel az Egyház, a Karitatív Szervezetek szerepének erősítése, mely az Önkormányzatokkal karöltve képes volna a megfelelő kommunikáció kialakítására, a bővebb tájékoztatásra, a lelki segítségnyújtásra. Mindemellett a szociális alapba befolyó összeg felhasználásával, a rászorulóknak számára a lakhatás biztosítására is.

¹³Terták Elemér: Pénzügyi oktatás a világban, In: Gazdaság és pénzügy 9. évf. 1. sz., 2022. 2. o.

Az értekezés felépítése, alkalmazott módszerek

Tekintve, hogy az értekezés számos egységből épül fel, így az alkalmazott módszerek is az egységek szerkezetéhez igazodnak, azaz a szerkezeti egységektől függően változnak, esetleg kombinálódnak.

A kutatás keretei között megvalósuló vizsgálat során, dogmatikai elemző, majd összehasonlító módszerrel általánosságban ismertetem a bírósági végrehajtást, majd a bírósági végrehajtás kialakulását az Ókortól egészen napjainkig.

A második fejezetben különös hangsúlyt kap a birtokba-adás folyamata, a kilakoltatás mozzanatának a megjelenése, a jogszabályi háttér fejlődésén keresztül. A vizsgálat kronologikus rendszert követ.

A harmadik fejezet a kapcsolódó irodalom elemzésével bemutatja az elektronikus árverési rendszer megjelenését, illetve ismerteti annak előzményét, az árverésekre jellemző alapvető fogalmi kérdések tisztázását, úgy, mint a lakottan és beköltözhetően történő értékesítés fogalmát. Foglalkozom az ingatlanok birtokba –adásával, a kilakoltatások hazai szabályozásával, illetve annak hiányosságaival, azokra esetlegesen megoldások javasolásával, a gyakorlati tapasztalatokra alapozva.

A negyedik fejezet nemzetközi kitekintés. Dogmatikai-leíró elemzéssel Ausztria, valamint Németország gyakorlatát hasonlítom össze a magyar eljárásokkal, különös hangsúlyt fektetve az eljárások, valamint a végrehajtási rendszerek különbségeire a kilakoltatások és a szociális háttér vonatkozásában. Jórészt internetes hivatkozásokra támaszkodva, az adott országra jellemző jogszabályi rendelkezéseit tanulmányozom. E fejezetben kap helyet a német és az osztrák szabályozás magyar rendszerrel való összehasonlítása, mind a jogszabályi háttér, mind a személyi feltételek vonatkozásában. A leírás során körvonalazódik a német és osztrák rendszer hasonlósága, mely bizonyos vonatkozásban különbözőséget mutat a magyar regulációtól. Ebben a fejezetben is elsősorban az árverések és a kilakoltatások vizsgálatát, valamint a bíróság és a végrehajtók kapcsolatát helyeztem górcső alá. Az elemzés lényege abban is mutatkozik, hogy az eltérő szabályozás nem ad lehetőséget arra, hogy bizonyos mozzanatokat beépítsünk a hazai rendszerbe, ugyanakkor vannak olyan megelőző elemei egy osztrák, vagy német kilakoltatásnak, melyek átvétele megfontolandó lehetne az eljárások gördülékenyebb és empátikusabb lefolytatása céljából.

Az ötödik fejezetben vizsgálom a szolidaritás fogalmát, fajtáit, jelentőségét, azt, hogy miért is van egy végrehajtási eljárás során szükség szolidaritásra. Tanulmányozom a szociológia és a végrehajtás kapcsolatát, a társadalmi normákat, az etika, az erkölcs, az erkölcsi norma, mint fogalmak kialakulását, jelentését és a társadalmi változások hatására történő fejlődésük menetét. A szolidaritás fogalmának, rendszerének kialakulását, annak társadalomban való megjelenését. Többek között, hogy mely írott és íratlan etikai szabályok, erkölcsi normák hogyan alakultak ki, milyen szerepük van vagy lehetne, illetve, hogy a kialakult szabályoknak és normáknak hogyan kellene megjelenüniük az emberek viselkedésében. A fejezet főként fogalmakat definiál, különböző szemléletek alapján, így elsősorban deskriptív módszert alkalmazok. A leíró módszer kiegészül egy dogmatikai elemzéssel is, hiszen arra keresem a választ, hogy létezhet-e társadalmi együttműködés, tanulható, tanítható-e az erkölcsös magatartás, és mindez hol, és hogyan jelenhet meg a végrehajtási eljárások területén.

A hatodik fejezetben a négy európai szociális modellt ismertetem az állami szerepvállalás tekintetében. Mivel főként fogalmakat definiálok, különböző szemléletek alapján, elsősorban tisztán deskriptív módszert alkalmazok. Fontosnak tartom, hogy a dolgozat egy részében kitérjek más államok szociális rendszerének ismertetésére. Gondolok itt a fejlett szociális rendszerrel működő Skandináv államokra. Meglátásom szerint, lehetne bizonyos dolgokat adaptálni a rendszerükből, a magyar rendszer továbbfejlesztéséhez is.

Az hetedik fejezetben a szolidaritás és a végrehajtás kapcsolatát vizsgálom. Ismertetem azokat a rendelkezéseket, melyek a végrehajtási eljárásokat szabályozva, különböző kedvezményeket biztosítottak az adósoknak, megakasztva ezzel az eljárásokat. A kritikai elemzés új elemként jelenik meg az „arányos szolidaritás” fogalmát szem előtt tartva, mely szemlélet a dolgozat megírása során is végig nyomon követhető. Ügyelve arra, hogy az egyensúly fennmaradjon, mindkét fél számára fogalmazok meg javaslatokat, a célból, hogy a jogkövető magatartás még inkább kikényszerítővé váljon. A fejezet az adósok és végrehajtást kérők vonatkozásában külön – külön mutatja be azokat a végrehajtói intézkedéseket, melyek alkalmazásával az eljárás lefolytatása gördülékenyebbé válhat.

A nyolcadik, kilencedik fejezet - a táblázatos elemzések során tapasztalt kvantitatív statisztikai módszerek alkalmazásával - rámutat arra, hogy a fiatalok egyre növekvő számmal vannak jelen a végrehajtási eljárásokban. A matematikai-statisztikai módszer a kimutatáshoz elengedhetetlen. A kutatáshoz felhasznált adatokat a bírósági végrehajtás során használatos

egységes ügyviteli rendszer (EVÜR) segítségével készítettem, mely rendszer kiválóan alkalmas arra, hogy a kutatáshoz a lekért adatokból grafikonokat generáljak. A grafikonok adataiból – 1997 és 2022 közötti időszakra vonatkozóan, éves bontásban - nyomon követhető melyik az a korosztály, mely adósságba keveredett. Megállapítható továbbá az, hogy évről-évre ez az arány hogyan tolódik egyre inkább a fiatal korosztály felé, mely úgy gondolom, hogy alapvető kommunikációs hiányból eredhet. A nagyszámú adatok elemzéséből – deduktív jelleggel – a felvázolt elméleti állításaimat igazolni tudom. A szakirodalom szerint a kvantitatív kutatások számszerű adatokkal alátámasztott eredményei sok területen alkalmasak a kutatási hipotézisek vizsgálatára. Bár gyakran csak a felszínen megjelenő információkat rögzítik, és nem adnak lehetőséget a problémák, a folyamatok, az emberi viselkedés mélyebb megértésére¹⁴, mégis úgy vélem, hogy a több mint tíz éves tapasztalat, illetve a kvantitatív adatokkal kapott eredmények összevetésével a konklúzió levonható. Kiemelendő továbbá az, hogy az ország keleti, illetve nyugati régiójában is lehetőségem nyílik mindezt a vizsgálat tárgyává tenni (Vas - megyei, illetve Békés - megyei körzet). Az adatok elemzése során kapott eredmény mintegy összehasonlítási alapot is teremthetnek az ország két pólusa vonatkozásában.

A tizedik fejezet az előző fejezet eredményeiből építkezik. Alapvetően a végrehajtási hálózat szociális rendszerrel való összekapcsolását célozza meg, lehetőséget teremtve ezzel egy szolidaritáson alapuló szociális rendszer létrehozásához. A fejezet sorra bemutatja azon fórumokat, melyek aktív közreműködése – már kialakult rendszerek megreformálásával – a kapcsolat kiépítését lehetővé tennék. Hangsúlyozni kívánom, hogy ezek a rendszerek már léteznek, a szociális alap a megreformálásukkal minimális megváltoztatással, bizonyos anyagi források átcsoportosításával kialakítható volna. Javaslatot teszek továbbá egy új szisztéma esetleges bevezetésére is, mely alapvető célja gazdaság fehéritése volna. Nem utolsó sorban további finansziális segítséget is jelenthetne a szociális alapba. A szociális alap létrehozásának elsődleges célját abban látom, hogy azon társadalmi rétegeknek a megsegítéshez, mely réteget a koncepcióm megcéloz, már korántsem elégséges a kizárólagos „lelki” segítségnyújtás, hiszen olyan mély társadalmi problémával küszködnek, melyből pusztán tanácsadással már tudnak kikeveredni. Nem szabad ugyanakkor lebecsülni, a koncepció részeként is alkalmazni kívánt, önkormányzati, egyházi, valamint karitatív szervezeti támogatást sem. Az állandó bevételi forrás, álláspontom szerint, a megfelelő és biztonságos működés elengedhetetlen feltételét képezi.

¹⁴Boncz Imre: Kutatásmódszertani alapismeretek, Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs, 2015. 25. o.

Kutatási eredmények összefoglalása, javaslatok

Dolgozatom alapvető célkitűzése az volt, hogy a végrehajtási eljárásokat egy szociális rendszerrel összekapcsoljam, illetve megteremtsem annak a lehetőségét, hogy a nehéz helyzetbe került adósok némiképp esélyt kapva az újrakezdésre, valamilyen formában támogatást kapjanak. A dolgozatban felvázolt koncepció célja egy olyan hálózat megvalósítása mely állandó bevételi forrással rendelkezik, így a segítségnyújtás alapjául szolgáló pénzügyi eszköz biztosított.

A téma kidolgozása során alapvetően arra törekedtem, hogy a végrehajtási eljárást, mint kényszerintézkedést a lehető legtöbb oldalról vizsgáljam meg, mivel hajlamosak vagyunk kizárólag az adós szemszögéből a végrehajtást megítélni, más megvilágítás alá helyezve ezzel a végrehajtók eljárásjogi pozícióját.

A dolgozat az arányosságra épül, melyet alapvető fontosságúnak tartok az eljárások lefolytatása során, hiszen mind adóst, mind végrehajtást kérőt jogok illethetik, kötelezettségeikről azonban hajlamosak néha megfeledkezni. Ahogyan a jogainkkal, úgy a kötelezettségeinkkel is tisztában kell lennünk ahhoz, hogy jogkövető magatartást tanúsíthassunk.

A történelem során a kilakoltatásokkal kapcsolatban elmondható, hogy a kilakoltatásokra vonatkozó rendelkezések, a törvényi szabályozások az adósok számára egyre több kedvező lehetőséget biztosítanak, sőt bizonyos esetekben az egyensúly el is tolódik az adósok irányába. A megfelelő eljárások lefolytatása érdekében szükségesnek vélem a jogszabály korrekcióját, vagy legalábbis a differenciálás bevezetését a követelések jogcímére való tekintettel. A lefoglalt ingatlan értékesítése iránti intézkedés, valamint az ötszáz ezer forintos tőketartozás bevezetése, súlyosan sértheti a követelés jogosultjának érdekeit, de adósnak sem lehet célja a végeláthatatlan eljárás. Ilyen esetekre a Vht. nem tartalmaz rendelkezéseket, miként is kell eljárni, illetve meddig kell az eljárásokat fenntartani. Úgy vélem a jogalkotói beavatkozás elkerülhetetlen, máskülönben a tőkekövetelés sokszorosára nőhetnek a kamatok és lényegi megoldást sem adósnak sem, végrehajtást kérőnek a jelenlegi szabályozás nem biztosít. Álláspontom alapján az előzőeket támaszthatja alá az a konkrét példa, hogy a jelenlegi szabályozás, ötszáz ezer forint tőkekövetelés alatti eljárásokban, minden ingatlant mentesít az árverés alól. Azaz még a lakó és nem lakóingatlan tekintetében sem történik meg a differenciálás, így ez nyilvánvaló példája annak is, hogy a követelések bírósági úton történő

érvényesíthetősége adott, ugyanakkor jogerős döntések végrehajtásának - jogerős végrehajtható okirat mellett, álláspontom alapján alaptörvény-ellenes módon - jogszabályi akadálya van. Némely esetben az adós, bár szabadulna a tartozásától, de mégsem tud, mert ő nem jogosult a saját ingatlana árverését kérni, tehát jogszabály megfelelő módosítása e tekintetben is szükséges lehet.

A kommunikáció, a célzott, megfelelő tájékoztatás alapvető, és kötelező feladat is egy végrehajtói iroda részére. Ugyanakkor a tapasztalat azt mutatja, hogy a bizalom megrendült, mely a végrehajtói társadalom negatív megítélésének, az általánosításoknak a következménye. A közbizalmat vissza kell állítani, melynek alapköve lehetne az a végrehajtói oldalról indult kezdeményezés, melyet a koncepciómmal megvalósítani kívánok, számos egyéb szerv bevonásával.

Szakszerű, jogszerű, empatikus végrehajtás, olvasható az SZTFH honlapján, melyet a végrehajtónak az eljárása során meg kell valósítania. Az empátia, avagy beleérző képesség nem más, mint amikor egy ember egy másik ember helyzetébe beleképze magát. Figyelemmel arra, hogy egy végrehajtási eljárás során a végrehajtót számos határidő köti, az SZTFH által felállított hármas megfelelés nehezen értelmezhető együtt. A végrehajtó az eljárás során empatikusan kell, hogy viselkedjen, mely fogalom eleve megnehezíti a jogszerű, szakszerű eljárás lefolytatását, hiszen mégiscsak egy végrehajtási eljárásról van szó, melyre szigorú eljárási határidők vonatkoznak. Az empátia a végrehajtók részéről a segítségnyújtás terén ugyanakkor megvalósulhatna, melyet a szociális ellátó rendszer fejlesztésével, a szociális alap megteremtésével prezentálni is lehetne.

Az embereknek el kell azonban fogadniuk, hogy a segítség nem jár alanyi jogon mindenkinek, hasonlóan a Skandináv szociális rendszer működéséhez, az aktív közreműködő tevékenysége szükségeltetik. A szociális juttatások rászorultsági alapon történő kiosztása mellett, úgy vélem szükség van egy pozitív hozzáállásra is, amely némely esettől eltekintve, elenyészően van jelen az eljárások folyamán. A fejlődés, alkalmazkodás elengedhetetlen.

A dolgozat nyolcadik fejezete külön foglalkozik az adósok irodánkenti koreloszlásával, évekre lebontva. A tendencia egyértelműen azt mutatja, hogy az eljárások során az egyre fiatalabb korosztály is megjelenik, mely korosztály egy évtizede még alig – alig képviseltette magát, mint

kötelezett. Szükség van tehát a tudatos nevelésre, a pénzügyi oktatásra, azonban nem lehet elfelejtkezni arról, hogy a nem megfelelő pénzkezelés hosszú távon hova vezethet.

A megfelelő kommunikáció, a végrehajtási eljárás folyamatának megismerése még az eljárás megindulása előtt meg kellene, hogy történjen, de legalábbis az eljárás megindulását követő korai szakaszban, hogy a kellemetlen következmények elkerülhetőek legyenek. Sajnálatos tapasztalat, hogy az Önkormányzatok kellő forrással nem rendelkeznek a megfelelő segítségnyújtáshoz, amikor egy kilakoltatás megvalósulásakor felkeressük őket. Az egyelőre elméleti koncepció tényleges megvalósításával nemcsak a pénzügyi háttér, hanem egy egész szociális hálózat is a rendelkezésre állhat, (amelynek bizonyos részei már rendelkezésre állnak, ellenben az egyes részek közötti kapcsolat hiányzik) hogy az arra rászorulóknak egy új élet kezdésére esélyt kaphassanak.

Publikációk jegyzéke:

Studia Wesprimiensia 2019. december: A kilakoltatás etikai, szociológiai megközelítésben

XVIII. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója kötet 2020.: Az árverést követő birtokba adás kérésének időpontjához fűződő jogértelmezési kérdések

Az életminőség-fejlesztés új paradigmái a 21. században című kötet. 2020. Az erkölcs a jog és a vallás kapcsolata. Tanítható-e az erkölcsös magatartás?

Executio – Magyar Bírósági Végrehajtói Kar hivatalos szakmai lapja 2019. VIII. évfolyam 3. száma. A lakottan, illetve a beköltözhetően történő ingatlanok értékesítésének anomáliái

Cambridge Open Engage, 2020., Human Solidarity – The ultimate victory of good-will, understanding, knowledge and peace.

Humán Innovációs szemle 2020/1. Szolidaritás és végrehajtás

Cambridge Open Engage, 2020., What the world needs now is solidarity

Cambridge Open Engage, 2020., Control Complexity: Relationship instead of competitiveness.

Karoli Mundus, 2021. Human solidarity – the ultimate victory of good-will, understanding, knowledge and peace

Glossa Juridica különszám, 2021. A Covid-19 és az orvosi etikai elvek összeegyeztethetősége a különleges jogrend tükrében.

Studia Wesprimiensia különszám 2021. Végrehajtás, kilakoltatás. Lehet másképp?

Hátrányos helyzetek, devianciák és a társas segítség: a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola megbízásából című tanulmánykötet, 2021., Létezhet-e társadalmi együttműködés? Meddig terjed a szolidaritás pozitív hatása?

XIX. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója kötet, 2021., Végrehajtás és kilakoltatás: Magyarország, Ausztria és Németország vonatkozásában.

XX. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója kötet, 2021., Etikus végrehajtás

KRE-DÖK Multidiszciplináris konferencia, 2021., A bírósági végrehajtás törvényes lefolyását célzó büntetőjogi eszközök. A bírósági végrehajtás akadályozása, mint büntetőjogi kategória.

Humán Innovációs szemle, 2021. XII. évf. 2021/1. szám., Végrehajtás és szolidaritás a végrehajtást kérő szemszögéből, az arányosság elve.

Vallás és biztonság kutatóműhely, “Szeretetből szolgálni” című kiadvány, 2021., Regulation of judicial enforcement while enforcing social aspects.

Cambridge Engage, 2022. Judicial enforcement by social aspects

Humán Innovációs Szemle, XII. évfolyam 2. szám december, 2021 A bírósági végrehajtás és a büntetőjog kapcsolata – az önálló bírósági végrehajtók tevékenysége során leggyakrabban előforduló büntetőjogi kategóriák, gyakorlati példák alapján

Gazdaságetika Társadalomtudományi Folyóirat 9. szám, 2022. Végrehajtás és szolidaritás a Katolikus Egyház együttműködésével

Jogelméleti Szemle 2022/2. szám, A Végrehajtó; régen és napjainkban, avagy az „arányos” végrehajtási eljárás